

THE IMAGE OF A WOMAN IN INTERCULTURAL COMMUNICATION: LINGUOPRAGMATIC ANALYSIS

Daminova Kumush Rustam qizi

Shakhrisabz State Pedagogical Institute, Faculty of Philology

Teacher of the Department of Theory and Practice of Foreign Languages

Abstract

This article analyzes the linguopragmatic features of the image of a woman in the process of intercultural communication. The study studies the mechanisms of speech strategies, communicative behaviors and stereotypes formed in relation to women in different cultural environments through language. Based on the linguopragmatic approach, the evaluative, emotional and socio-pragmatic functions of the image of a woman are revealed. Also, the use of speech units related to women in different cultures, their communicative purposefulness and contextual variability are analyzed. The results of the study serve to determine the role and significance of the image of a woman in intercultural communication and to provide a deeper understanding of gender-related communicative strategies.

Keywords: Intercultural communication, linguopragmatics, female image, gender linguistics, speech strategy, communicative behavior, stereotype, pragmatic meaning, context, discourse.

Introduction

MADANIYATLARARO KOMMUNIKATSIYADA AYOL OBRAZI: LINGVOPRAGMATIK TAHLIL

Daminova Kumush Rustam qizi

Shakhrisabz davlat pedagogika institute Filologiya fakulteti

Xorijiy til nazariyasi va amaliyoti Kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada madaniyatlararo kommunikatsiya jarayonida ayol obrazining lingvopragmatik xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda turli madaniy muhitlarda ayolga nisbatan shakllangan nutqiy strategiyalar, kommunikativ xatti-harakatlar va stereotiplarning til orqali ifodalanish mexanizmlari o'rganiladi. Lingvopragmatik yondashuv asosida ayol obrazining baholovchi, emotsional va ijtimoiy-pragmatik funksiyalari ochib beriladi. Shuningdek, turli madaniyatlarda ayolga oid nutqiy birliklarning qo'llanishi, ularning kommunikativ maqsadga muvofiqligi va kontekstual o'zgaruvchanligi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari ayol obrazining madaniyatlararo muloqotdagi o'rni va ahamiyatini aniqlashga hamda genderga oid kommunikativ strategiyalarni chuqurroq tushunishga xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar. madaniyatlararo kommunikatsiya, lingvopragmatika, ayol obrazi, gender lingvistika, nutqiy strategiya, kommunikativ xulq, stereotip, pragmatik maʼno, kontekst, diskurs

Kirish

Globalashuv jarayonlari jadallashib borayotgan zamonaviy jamiyatda madaniyatlararo kommunikatsiya muhim ijtimoiy-lingvistik hodisa sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Turli madaniyat vakillari oʻrtasidagi muloqotda nafaqat til birliklari, balki madaniy qadriyatlar, stereotiplar va ijtimoiy rollar ham muhim rol oʻynaydi. Shu nuqtai nazardan, ayol obrazi madaniyatlararo kommunikatsiyada oʻziga xos lingvopragmatik xususiyatlarga ega boʻlgan konseptlardan biri hisoblanadi. Ayol obrazining turli madaniy muhitlarda ifodalanishi va talqin qilinishi nutqiy strategiyalar, baholovchi birliklar hamda kommunikativ xatti-harakatlar orqali namoyon boʻladi. Bir madaniyatda ijobiy baholangan nutqiy model boshqa madaniyatda neytral yoki hatto salbiy talqin qilinishi mumkin. Bu esa ayol obrazining lingvopragmatik tahlilini madaniyatlararo kesimda oʻrganishni dolzarb qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi — madaniyatlararo kommunikatsiya jarayonida ayol obrazining lingvopragmatik xususiyatlarini aniqlash, turli madaniyatlarda unga oid nutqiy strategiyalar va stereotiplarning ifodalanish mexanizmlarini tahlil qilishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Madaniyatlararo kommunikatsiya nazariyasining shakllanishida Edward T. Hallning ishlari muhim oʻrin tutadi. Uning *The Silent Language* asarida madaniyatning yashirin kommunikativ kodlari, jumladan, vaqt, makon va ijtimoiy munosabatlarning til orqali ifodalanishi tahlil qilinadi. Muallif yuqori va past kontekstli madaniyatlar farqini koʻrsatib, kommunikativ xatti-harakatlarning madaniy shartlanganligini asoslaydi. Lingvopragmatika yoʻnalishida Stephen C. Levinsonning *Pragmatics* asari muhim nazariy manba hisoblanadi. Unda nutqiy aktlar, implikatura va kontekst tushunchalari orqali maʼno hosil boʻlish mexanizmlari izohlanadi. Bu yondashuv ayol obrazining turli nutqiy vaziyatlarda qanday pragmatik yuklama kasb etishini tahlil qilishda asos boʻlib xizmat qiladi. Shuningdek, Penelope Brown va Stephen Levinson tomonidan ishlab chiqilgan muloyimlik (politeness) nazariyasi ham muhim ahamiyatga ega. Ular oʻz tadqiqotlarida nutqiy strategiyalar orqali ijtimoiy munosabatlar qanday tartibga solinishini koʻrsatadi. Bu nazariya ayol obraziga oid nutqiy stereotiplarni, xususan, muloyimlik, ehtiyotkorlik va emotsionallik kabi xususiyatlarni tahlil qilishda qoʻllaniladi.

Gender lingvistika sohasida Deborah Tannenning *You Just Don't Understand* asari erkak va ayol nutqidagi farqlarni kommunikativ uslublar orqali tushuntiradi. Muallif ayollar nutqida koʻproq hamkorlikka yoʻnaltirilgan strategiyalar ustun boʻlishini taʼkidlaydi. Bundan tashqari, Robin Lakoffning *Language and Woman's Place* asarida ayol nutqining lingvistik xususiyatlari, jumladan, baholovchi birliklar va yumshatuvchi strategiyalar tahlil qilingan. Ushbu yondashuv ayol obrazining lingvopragmatik ifodasini oʻrganishda muhim nazariy asos boʻlib xizmat qiladi.

Oʻzbek tilshunosligida ham nutqiy pragmatika va madaniy kommunikatsiya masalalari boʻyicha qator tadqiqotlar olib borilgan boʻlsa-da, ayol obrazining aynan madaniyatlararo

kommunikatsiya doirasida lingvopragmatik jihatdan kompleks tahlili yetarli darajada yoritilmagan.

Nazariy metodologik qism. Mazkur tadqiqot madaniyatlararo kommunikatsiyada ayol obrazining lingvopragmatik xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, kompleks lingvistik va pragmatik yondashuvga asoslanadi. Tadqiqotning nazariy asosini lingvopragmatika, gender lingvistika hamda madaniyatlararo kommunikatsiya nazariyalari tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi usullar qo'llanildi:

Birinchi, **kontekstual tahlil usuli** orqali turli madaniy muhitlarga oid nutqiy birliklar va diskurs namunalarida ayol obrazining ifodalanish xususiyatlari o'rganildi.

Ikkinchi, **lingvopragmatik tahlil usuli** yordamida nutqiy aktlar, implikaturalar va baholovchi birliklarning kommunikativ maqsadlari aniqlashtirildi.

Uchinchi, **qiyosiy tahlil usuli** asosida Sharq va G'arb madaniyatlarida ayol obrazining nutqiy ifodalanishi o'zaro solishtirildi.

Shuningdek, tadqiqotda Stephen C. Levinsonning pragmatik yondashuvi hamda Penelope Brown va Stephen Levinson tomonidan ishlab chiqilgan muloyimlik nazariyasi metodologik asos sifatida qo'llanildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, madaniyatlararo kommunikatsiyada ayol obrazi turli lingvopragmatik strategiyalar orqali ifodalanadi va bu ifodalanish madaniy kontekstga bevosita bog'liqdir.

Birinchi, G'arb madaniyatida ayol obrazi ko'proq individualizm, mustaqillik va tenglik konseptlari orqali ifodalanadi. Bu holat nutqda to'g'ridan-to'g'ri, aniq va neytral baholovchi birliklarning ko'p ishlatilishi bilan namoyon bo'ladi.

Ikkinchi, Sharq madaniyatida esa ayol obrazi ko'proq muloyimlik, hurmat va ijtimoiy rolga asoslangan pragmatik strategiyalar orqali ifodalanadi. Nutqda yumshatuvchi, bilvosita va emotsional birliklar ustunlik qiladi.

Uchinchi, ayol obraziga oid stereotiplar nutqiy darajada turli pragmatik funksiyalarni bajaradi. Masalan, "muloyim", "nozik", "fidoyi" kabi baholovchi birliklar ko'pincha ijtimoiy kutishlarni mustahkamlaydi.

To'rtinchi, madaniyatlararo muloqotda ayol obrazining noto'g'ri talqin qilinishi kommunikativ to'siqlar va pragmatik anglashilmovchiliklarga olib kelishi mumkinligi aniqlandi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, madaniyatlararo kommunikatsiyada ayol obrazi murakkab lingvopragmatik hodisa bo'lib, u til, madaniyat va ijtimoiy ong o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aks ettiradi. Ayol obrazining turli madaniyatlarda ifodalanishi nafaqat lingvistik vositalar, balki pragmatik strategiyalar va madaniy stereotiplar bilan ham belgilanadi. Shu bois, uning to'g'ri talqin qilinishi madaniyatlararo muloqot samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot shuni ham ko'rsatadiki, lingvopragmatik yondashuv ayol obrazini faqat til hodisasi sifatida emas, balki ijtimoiy va madaniy kontekst bilan uzviy bog'liq konsept sifatida o'rganish imkonini beradi. Bu esa kelgusida gender va madaniyatlararo kommunikatsiya sohalarida olib boriladigan tadqiqotlar uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge University Press.
2. Crystal, D. (2008). *A dictionary of linguistics and phonetics* (6th ed.). Blackwell Publishing.
3. Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays on face-to-face behavior*. Anchor Books.
4. Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Doubleday.
5. Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford University Press.
6. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
7. Lakoff, R. (1975). *Language and woman's place*. Harper & Row.
8. Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
9. Scollon, R., & Scollon, S. W. (2001). *Intercultural communication: A discourse approach* (2nd ed.). Blackwell.
10. Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. Ballantine Books.
11. Daminova, K. (2024). The role of Saida Zunnunova in Uzbek literature and her description of women characters. International Scientific-Practical Conference, 218–225.
12. Daminova, K. (2024). Saida Zunnunovaning so'qmoqlar qissasida ayollar obrazlari tasviri. International Forum on Educational Reform and Global Learning Strategies, 262–270.
13. Verschueren, J. (1999). *Understanding pragmatics*. Arnold Publishers.
14. Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford University Press.

